

Међународни стандард актуарске праксе 2

Финансијска анализа програма
социјалне заштите

Усвојено на седници Удружења актуара Србије

11. новембра 2015. године

САДРЖАЈ

Увод.....	3
Одељак 1 – Опште одредбе	4
1.1 Сврха	4
1.2 Обим.....	4
1.3 Усклађеност.....	4
1.4 Однос према МСАП 1.....	4
1.5 Датум ступања на снагу.....	4
Одељак 2 – Одговарајућа пракса.....	5
2.1 Разматрање свих релевантних обележја ПСЗ и закона	5
2.2 Подаци.....	5
2.3 Претпоставке	5
2.4 Усаглашеност са финансијским методом	6
2.5. Оцена независног стручњака	7
2.6. Претпоставке и методологија обавезна по закону	7
Одељак 3 - Комуникација	8
3.1. Извештај о финансијској анализи.....	8
3.2. Актуарско мишљење	9

Увод

Овај Међународни стандард актуарске праксе (МСАП, *енг. ISAP*) односи се на актуарске услуге у контексту програма социјалне заштите (ПСЗ). Он има за циљ да:

- унапреди развој доследне актуарске праксе за ПСЗ широм света, и
- сузи опсег праксе која се сматра прихватљивом по МСАП1 (Општа актуарска пракса)

На местима где овај стандард дефинише као прихватљиву такву праксу која не би била прихватљива по МСАП1, то је јасно означено.

Актуари, због значајне стручности у припремању дугорочних финансијских пројекција, често имају важну улогу у изради финансијских анализа. У случају ПСЗ - то су процене. Због важности актуарских процена на које се ослања одлучивање у јавној политици, неопходно је да краткорочне и дугорочне анализе ПСЗ буду засноване на објективно пројектованим будућим условима.

За ову област актуарске праксе, Међународно удружење актуара (МУА, *енг. IAA*) раније је било усвојило МСАП1 – Смернице актуарске праксе за ПСЗ, који је ступио на снагу 1.1.2003. године. Ово је био стандард четвртог нивоа (који је сада на нивоу напомене), и замењен је усвојеном верзијом овог МСАП-а.

Неколико постојећих стандарда и смерница посебно се односе на ПСЗ. Већина земаља нема посебне стандарде у овој области. МУА је одлучило да изда овај МСАП како би се надоместила постојећа празнина, што је подржано од Међународног удружења социјалне заштите (International Social Security Association (ISSA)) и Међународне организације рада (МОП, International Labour Organization (ILO)).

Одељак 1– Опште одредбе

1.1 Сврха – овај МСАП даје актуарима смернице за обављање финансијских анализа ПСЗ, или за извештај, савет, давање мишљења на такву анализу, да би кориснике уверио:

- да се актуарске услуге обављају професионално и са дужном пажњом
- да су резултати представљени јасно и разумљиво, у складу са потребама корисника, и да су потпуни
- да су претпоставке и методологија (укључујући али се не ограничавајући на моделе и технике моделирања) на одговарајући начин коришћени и обелодањени

1.2 Обим – овај МСАП се примењује на актуарски извештај, савет, давање мишљења о финансијским анализама ПСЗ.

1.3 Усклађеност–постоје ситуације у којима актуар може одступити од овог МСАП, остајући и даље у складу са њим

1.3.1 Обавезе актуара могу бити прописане законом. Поступање у складу са законом који није у складу са овим МСАП, није одступање од МСАП

1.3.2 Актуарски кодекс професионалног понашања може бити у супротности са овим МСАП. Поступање у складу са актуарским кодексом који није у складу са овим МСАП, није одступање од МСАП

1.3.3 Актуар може одступити од смерница овог МСАП, а да се то не сматра одступањем, ако у свом извештају образложи природу, разлоге и последице таквог одступања.

Ставови 2.6, 2.8 и 2.9 МСАП1, чија је модификација став 2.6 овог МСАП, покривају ситуацију у којој је актуар усмерен да примени одређене претпоставке или методологију. Сматра се да актуар који ради у складу са овим ставовима, не одступа од овог МСАП.

1.4 Однос према МСАП 1–актуар ради у сагласности са овим МСАП само ако истовремено ради и у складу са МСАП 1, осим изузетно, када се овим МСАП замењује МСАП 1. Кадгод се овим МСАП замењује МСАП 1, на почетку става ће бити назначено [Овим ставом замењује се став х.у [наслов става х.у] из МСАП 1]. Где год је могуће, референце из МСАП 1 треба у примени сматрати равноправним онима из овог МСАП.

Посебно, (као што је наведено у ставу 1.6.2 МСАП 1) овај документ користи различите изразе чије је прецизно значење дефинисано у речнику.

1.5 Датум ступања на снагу – Овај МСАП ступа на снагу за започете актуарске услуге након 11.11.2015. године.

Одељак 2 – Одговарајућа пракса

2.1 Разматрање свих релевантних обележја ПСЗ и закона – Актуар треба да размотри сва битна обележја ПСЗ, политике и наведене намере спонзора програма, и важећи закон, ако су му те информације доступне. Актуар треба да има у виду и успостављену праксу, уколико не постоји закон у погледу одређених давања или финансијских параметара (нпр. основа за будуће усклађивање пензија). За нове ПСЗ или оне које се суштински мењају, актуар треба да размотри и друге информације од значаја, укључујући и искуства у сличним, упоредивим ПСЗ.

2.2 Подаци–Актуар треба да размотри који подаци су потребни за финансијску анализу, извештај, давање савета или мишљења о финансијској анализи ПСЗ. Ови подаци могу укључивати:

а. националну или регионалну демографску статистику података као што су рађање, смртност (очекивани животни век), оболевање и миграција (ако такви подаци нису доступни на националном или регионалном нивоу, актуар треба да размотри информације из ширег географског подручја, које би се могле применити. Може бити неопходно и да се ослони на релевантне и поуздане статистике међународних организација);

б. демографски статус и искуство самог ПСЗ, у зависности од случаја;

в. економско искуство, услове на тржишту рада, и инфлацију;

г. финансијске атрибуте ПСЗ, као што су доприноси, приходи од инвестирања и ликвидност активе

д. накнаде или исплате по ПСЗ

ђ. историјске податке о броју и класама обвезника и корисника ПСЗ;

е. плате и накнаде за рад у претходном периоду;

ж. демографске статистике у вези са породичним статусима и предвиђене обавезе по тим основама.

2.3 Претпоставке –Актуар треба да користи неутралне претпоставке за финансијску анализу ПСЗ. Под неутралним претпоставкама се подразумева да тако добијена пројекција ПСЗ неће бити материјално нити потцењена нити прецењена.

2.3.1 При анализи ранијих искустава и пројекцији будућих претпоставки, актуар треба да узме у обзир све доступне податке.

2.3.2 Актуарске претпоставке морају одражавати рочност плана ПСЗ, која би требало да буде најмање 75 година. Актуар може изабрати различите претпоставке за различите периоде у оквиру пројекције (пример за ово је коришћење скорашњег искуства као основе за претпоставке модела у првих "n" година пројекције, а примену претпоставки дугорочних трендова за пројекцију после првих "n" година).

2.3.3 При избору модела променљивих величина и претпоставки за финансијску анализу ПСЗ, актуар треба да посвети посебну пажњу механизмима аутоматског усклађивања који већ постоје у ПСЗ. Актуар треба да размотри до које мере је ПСЗ имун на нестабилност неких параметара (нпр. очекиване дужине живота).

2.3.4 За нове ПСЗ или за нове врсте давања које ће постојећи ПСЗ обезбедити могуће је да не постоје поуздани подаци из ранијих искустава. Актуар у овом случају за постављање претпоставки може:

а. Испитати особине ризика будуће циљне групе корисника кроз извештаје или истраживања са доступним поузданим подацима.

б. Размотрити одговарајућа искуства, укључујући:

- искуства других ПСЗ (укључујући и програм који ће бити замењен новим, ако такав постоји)
- искуства других земаља

в. Користити друге, доступне податке који могу бити делимично одговарајући.

Уколико веродостојни историјски подаци не постоје, актуар у извештају треба да нагласи да је финансијска анализа заснована на непотпуним подацима и да можда треба размотрити понављање финансијске анализе када буду доступне нове информације.

2.3.5 Ако користи претпоставке које укључују ограничења, актуар у извештају треба да наведе разлоге за увођење ограничења и објасни однос резултата са претпоставкама које укључују ограничења, и резултата који би се добили коришћењем неутралних претпоставки.

2.3.6 Актуар треба да анализира пројекције засноване на различитим претпоставкама, на претпоставкама које би резултирале пројекцијом са највишим трошковима, као и оним чији би резултат била пројекција са најнижим трошковима, ако би то помогло анализи неизвесности и утицало на финансијско стање ПСЗ.

2.4 Усаглашеност са финансијским методом - Актуар треба да користи методологију која је усаглашена са финансијском методологијом коју користи ПСЗ.

2.4.1 За текући ("pay-as-you-go") или делимично текући ПСЗ, у анализи треба користити метод отворене групе, који подразумева да су и доприноси и накнаде текући и да се подразумевају и будући учесници ПСЗ.

2.4.2 За потпуно капитализоване ПСЗ (нпр. пензијске фондове код којих се средства за будуће накнаде капитализују уплатама чланова фонда током њихових година стажа), треба користити методологију затворене групе, код које се подразумевају само постојећи чланови, (не) укључујући њихове будуће накнаде.

Ипак, актуар може понекад користити другачији приступ, уколико процени да би више одговарао, уз одговарајућу напомену у извештају. У такој ситуацији, актуар може размотрити и извештавање о резултатима финансијске анализе коришћењем:

а. методологије отворене групе за текући ("pay-as-you-go") или делимично текући(делимично капитализовани) ПСЗ, и

б. методологије затворене групе за потпуно капитализоване ПСЗ

Ако методологија мерења актуарске имовине и обавеза одређена законом, није у складу са делом 2.4.1 или 2.4.2, актуар треба уважи ту чињеницу. Актуар такође треба да поштује препоруке става 2.6 овог МСАП.

2.5. Оцена независног стручњака - Финансијска анализа често је предмет рецензије независног стручњака.

2.5.1. Ова рецензија може оцењивати:

а. да ли су претпоставке коришћене у финансијској анализи у разумном опсегу, како појединачно, тако и заједно;

б. да ли су резултати финансијске анализе у разумном опсегу; или

в. друге аспекте финансијске анализе

2.5.2. Под "независним стручњаком" подразумева се рецензент са одговарајућим искуством који:

а. Није учествовао у припреми рада субјекта рецензије, и

б. Није запослен код налогодавцаили зависних лица

У овом контексту, рецензент с којим је уговорено да спроведе рецензију, не сматра се запосленим код налогодавца или зависних лица.

2.5.3. Актуар који је припремио финансијску анализу треба да сарађује са рецензентом обезбеђујући му све тражене материјале којима располаже, ако услови ангажмана актуара то допуштају, и тако што ће бити на располагању да рецензенту протумачи податке, методологију, претпоставке, и друге потребне чињенице.

2.6. Претпоставке и методологија обавезна по закону - [Овај став замењује став 2.9 "Претпоставке и методологија обавезна по закону" из МСАП 1] Када су претпоставке и методологија обавезни по закону, актуар треба да се држи смерница из става 2.8 МСАП 1 као да је претпоставка или методологија задата од стране налогодавцаили другог лица.

Одељак 3- Комуникација

3.1. Извештај о финансијској анализи -

3.1.1. Актуар треба у извештају да саопшти резултате финансијске анализе који:

- а. садрже довољно информација да омогуће правилну одлуку
- б. обелодањујуко је налогодавацкоји је циљ финансијске анализе и која упутства су дата актуару
- в. показују природу и динамику будућних токова новца који се квантификују
- г. указују на природу значај материјалних ризика с којима се суочава ПСЗ
- д. објашњавају приступ ризицима у анализи
- ђ. указују на природу и обим сваке значајне неизвесности у информацијама које садржи
- е. указују на осетљивост резултата на промене кључних претпоставки и методологије

3.1.2. Актуар резултате може представити на више начина, укључујући:

- а. пројектоване токове новца и завршне позиције
- б. дисконтоване токове новца
- в. потребне стопе доприноса за одрживост

3.1.3. Овај одељак се односи посебно на извештаје о пројектованом финансијском статусу ПСЗ. Актуар треба да обухвати најмање следеће податке у извештају финансијску анализу ПСЗ. Додатак (који је едукативни и није део препорука овог МСАП) доноси списак могућих садржаја за већину делова извештаја.

- а. опис релевантних одредби ПСЗ;
- б. кључне датуме:
  - датум процене;
  - датум извештаја, и
  - датум до кога су све релевантне информације узете у обзир, ако се разликује од датума извештаја.
- в. методологију, податке и претпоставке;
- г. резултате и закључке;
- д. анализу резултата; и

ђ. актуарско мишљење.

3.1.4. Актуар у извештај треба да укључи формалну изјаву да је извештај припремљен, и мишљење актуара дато, у складу са важећим домаћим стандардима праксе или овим моделом МСАП.

3.2. Актуарско мишљење - Актуар треба да обезбеди мишљење о питању које му је задато:

3.2.1. Уколико се не ради о ситуацији из става 3.2.3, у мишљењу треба навести обим у коме су:

а. подаци на којима се заснива извештај довољни и поуздани;

б. претпоставке коришћене за извештај разумне и одговарајуће, како укупно, тако и појединачно; и

в. коришћена методологија одговарајућа и у складу са прихваћеном актуарском праксом.

3.2.2. Уколико се не ради о ситуацији из става 3.2.3, мишљење треба да садржи изјаву о финансијској одрживости ПСЗ током периода на који се пројекција односи. Финансијска одрживост подразумева континуирани капацитет ПСЗ да обезбеди накнаде које нуди, узимајући у обзир правила финансирања и будуће демографско и економско окружење у којем ће ПСЗ радити.

3.2.3. Од актуара може бити затражено да одговори на одређена питања у вези са постојећом финансијском анализом ПСЗ. (На пример, да процени ефекат коришћења ревидиране пројекције становништва, без измене осталих претпоставки). У том случају обим, посебно у односу на оно што није укључено у мишљење, треба да буде јасно артикулисан, и да се односи на конкретно питање.